

การใช้โสตทัศนอุปกรณ์ในโครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม



นางสาวอารีย์ สังขพันธ์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
006590
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาโสตทัศนศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๒๓

i 18306251

Utilization of Audio-Visual Aids
in Environmental Conservation Program

Miss Aree Sungkapun



ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education
Department of Audio-Visual Education

Graduate School
Chulalongkorn University

1980

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การใช้โสตทัศนูปกรณ์ในโครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
โดย นางสาวอารีย์ สังขพันธ์
ภาควิชา โสตทัศนศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิรุฬห์ สีลาพฤกษ์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... *สุพจน์ บุณนาค* คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุพจน์ บุณนาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... *สุภาวดี สุวรรณาศรัย* ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุภาวดี สุวรรณาศรัย)

..... *วิรุฬห์ สีลาพฤกษ์* กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิรุฬห์ สีลาพฤกษ์)

..... *ไพฑูริย์ คุณาวุฒิ* กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ไพฑูริย์ คุณาวุฒิ)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การใช้โสตทัศนูปกรณ์ในโครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ชื่อนิสิต นางสาวอารีย์ สังขพันธ์

อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิรุฬห์ ลีลาพฤทธิ์

ภาควิชา โสตทัศนศึกษา

ปีการศึกษา ๒๕๒๓



บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อสำรวจการใช้ และศึกษาปัญหาการใช้โสตทัศนูปกรณ์ในการเผยแพร่ความรู้ในโครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ในหน่วยงานรัฐบาล เอกชน และหน่วยงานอิสระ
๒. เพื่อสำรวจความต้องการ และความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการใช้โสตทัศนูปกรณ์ ในการเผยแพร่ความรู้ในโครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
๓. เพื่อกระตุ้นให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะหน่วยงานรัฐบาลได้เห็นถึงความสำคัญของการนำโสตทัศนูปกรณ์มาใช้ในการเผยแพร่ความรู้ ในโครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับหัวหน้างานเผยแพร่ หรือหัวหน้างาน-โสตทัศนศึกษา และเจ้าหน้าที่โสตทัศนศึกษา ในหน่วยงานที่ทำหน้าที่เผยแพร่ความรู้ในโครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จำนวน ๑๕ แห่ง รวม ๓๐ คน และประชาชนในกรุงเทพมหานคร

รวม ๓๐๐ คน นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ โดยวิธีหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำผลการวิจัยมาอภิปราย สรุป และเสนอแนะ ผลการวิจัย

๑. โสตทัศนูปกรณ์ที่หน่วยงานส่วนใหญ่ใช้ คือ รูปภาพ หนังสือพิมพ์ วารสาร เอกสารเล่ม ภาพยนตร์ สไลด์ รายการวิทยุ การจัดนิทรรศการ และการบรรยาย

๒. ปัญหาที่หน่วยงานส่วนใหญ่ประสบ คือ งบประมาณที่หน่วยงานจัดสรรให้ไม่เพียงพอกับความต้องการ ขาดผู้มีความรู้ความสามารถในการผลิตและการใช้โสตทัศนูปกรณ์ และไม่มีการประเมินผลการใช้โสตทัศนูปกรณ์

๓. ประชาชนส่วนใหญ่รับข่าวสารความรู้ทั่วไปโดยผ่านทางโสตทัศนูปกรณ์ คือ หนังสือพิมพ์ รายการโทรทัศน์ มากที่สุด รองลงมาคือ รูปภาพ แผ่นป้ายโฆษณา รายการวิทยุ เพลง ส่วนรูปแบบของเอกสารสิ่งพิมพ์ รายการวิทยุ รายการโทรทัศน์ ที่ประชาชนต้องการมากที่สุด คือ ข่าว และรูปแบบของกิจกรรมที่ประชาชนต้องการมากที่สุด คือ การไปทัศนศึกษา นอกสถานที่

ข้อเสนอแนะ

๑. ผู้บริหารระดับสูงในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรพิจารณาให้ความสำคัญ สนับสนุน และส่งเสริมอย่างจริงจัง ในการนำโสตทัศนูปกรณ์มาใช้อย่างกว้างขวางในการเผยแพร่ข่าวสารความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

๒. หน่วยงานแต่ละแห่งควรวิเคราะห์ผลงาน และติดตามผลการใช้โสตทัศนูปกรณ์ ในการเผยแพร่ข่าวสารความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เฉพาะของหน่วยงานเอง

๓. แต่ละหน่วยงานควรมีโครงการแลกเปลี่ยนโสตทัศนูปกรณ์ซึ่งกันและกัน

๔. ควรจัดให้มีการสัมมนา และฝึกอบรม การผลิต และการใช้โสตทัศนูปกรณ์ แก่หัวหน้างานเผยแพร่ หัวหน้างานโสตทัศนศึกษา และเจ้าหน้าที่โสตทัศนศึกษา เป็นระยะ ๆ ตามความเหมาะสม

๕. ควรทำการวิจัย การใช้โสตทัศนูปกรณ์ ในโครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กับ
ตัวอย่างประชากรในส่วนภูมิภาค เพิ่มเติมจากการวิจัยนี้



ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Thesis Title : Utilization of Audio-Visual Aids in Environmental
Conservation Program

Name : Miss Aree Sungkapun

Thesis Advisor : Assistant Professor Viroon Leelaprute

Department : Audio-Visual Education

Academic Year : 1980

ABSTRACT

Purpose:

1. To survey and study the problem in the Utilization of Audio-Visual Aids by governmental and private agencies in Environmental Conservation Program.

2. To find out the people needs for, opinions in the Utilization of Audio-Visual Aids in Environmental Conservation Program.

3. To encourage those agencies, especially governmental, to aware of the importance of the Utilization of Audio-Visual Aids in Environmental Conservation Program.

Procedure:

By means of questionnaires, the data were collected from 15 agencies, 30 persons : the head of either Information Sub-division or

the Audio-Visual staffs, and the Audio-Visual personnels. 300 questionnaires were collected from Bangkok inhabitants. Then, the data were statistically analyzed in terms of percentage, arithmetic mean, and standard deviation.

Results:

1. Audio-Visual Aids most commonly used by governmental and private enterprises were as follows : pictures, newspapers, journals, pamphlets, movies, slides, T.V. programs, exhibitions and lectures.

2. Problems commonly encountered were : insufficient budget, lacking of Audio-Visual Aids specialists, and no evaluation in utilization of Audio-Visual Aids.

3. Audio-Visual Aids which most appeared to majority of people were : newspapers and T.V. programs. Second in popularities were : pictures, posters, radio programs and songs. Furthermore, the format of printed materials, radio and T.V. programs. The most in demand were news. In addition, fieldtrips were the most popular activity.

Suggestions:

1. High rank administrators in those agencies involved should encourage extensive Utilization of Audio-Visual Aids in Environmental Conservation Program.

2. Each agency should evaluate and then follow up the results of the Utilization of Audio-Visual Aids in Environmental Conservation Program.

3. Those agencies should have an exchange Audio-Visual Aids Program among them.

4. Seminars and intensive trainings of producing and utilizing Audio-Visual Aids should be arranged in appropriate time for the head of Information Sub-division, the head of Audio-Visual Staffs and Audio-Visual personnels.

5. Researches on the Utilization of Audio-Visual Aids in Environmental Conservation Program should be done basing on the sample from the rural area.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย



๒

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "การใช้โสตทัศนูปกรณ์ในโครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม" ครั้งนี้ สำเร็จลงด้วยดีด้วยความกรุณาของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิรุฬห์ สีลาพฤทธิ์ อาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำปรึกษา แนะนำ ตลอดจนตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัย ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ไว้เป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ หัวหน้างานเผยแพร่ หัวหน้างานโสตทัศนศึกษา และเจ้าหน้าที่โสตทัศนศึกษาทุกท่าน ในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทั้ง ๑๕ แห่ง ที่ได้กรุณาให้สัมภาษณ์ และตอบแบบสอบถามด้วยดี โดยเฉพาะ อาจารย์มัญญ์ มุกข์ประดิษฐ์ ผู้อำนวยการกองสนเทศ และส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม และ คุณมานิตย์ อรุณเรณทร์ สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

ขอขอบพระคุณประชาชนทุกท่านที่ได้กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม เป็นอย่างดี

ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในน้ำใจของ พี่ เพื่อน น้องทุกคน ที่ได้ให้ความช่วยเหลือในการแจกแบบสอบถาม โดยเฉพาะ พี่นฤมล บุญยาน ได้กรุณาให้คำแนะนำ และช่วยเหลือในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มาตลอด ผู้วิจัยขอขอบพระคุณยิ่ง

ท้ายที่สุดนี้ ผู้วิจัยขอจารึกนามผู้มีพระคุณสูงสุด และเป็นกำลังใจสำคัญ ให้การทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดีคือ "คุณพ่อ คุณแม่ ที่เคารพรักยิ่งของลูก"

อารีย์ สังขพันธ์

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
กิตติกรรมประกาศ	ช
สารบัญ	ซ
รายการตารางประกอบ	ฅ
รายการแผนภูมิประกอบ	๗
บทที่	



๑. บทนำ	๑
/ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
/ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๕
/ ขอบเขตของการวิจัย	๕
/ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	๖
วิธีดำเนินการวิจัย	๖
/ ความหมายของคำที่ใช้ในการวิจัย	๗
๒. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๘
การศึกษาขั้นมูลฐาน	๘
ความหมายของ "สิ่งแวดลอม" "ทรัพยากร" และ "การอนุรักษ์"	๘
ความสำคัญของสิ่งแวดลอม	๑๓
สาเหตุปัญหาความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดลอม	๑๔
แนวทางในการแก้ปัญหาสิ่งแวดลอม	๑๖
กระบวนการสื่อสาร	๒๑
การสื่อสารเพื่อการประชาสัมพันธ์	๒๓

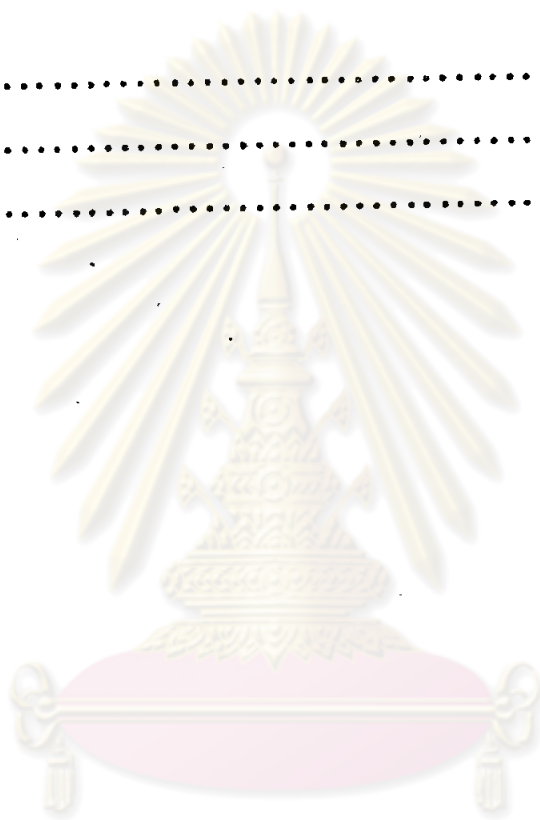
บทที่

หน้า

ความหมายของโสตทัศนูปกรณ์	๒๔
ประเภทของสื่อ หรือ โสตทัศนูปกรณ์	๒๕
หลักเกณฑ์ในการ เลือกใช้สื่อ เพื่อการประชาสัมพันธ์	๒๖
ประโยชน์ของโสตทัศนูปกรณ์ที่มีต่องานการประชาสัมพันธ์	๒๗
การวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๒๘
๓. การดำเนินการวิจัยและรวบรวมข้อมูล	๓๖
วิธีดำเนินการวิจัย	๓๖
/ ลักษณะของตัวอย่างประชากร	๓๗
/ ลักษณะของแบบสอบถาม	๓๗
/ การวิเคราะห์ข้อมูล	๓๘
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๔๑
๔. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๔๒
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากหัวหน้างาน เผยแพร่	
หรือหัวหน้างานโสตทัศนศึกษา และเจ้าหน้าที่โสตทัศนศึกษา	๔๓
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากประชาชนที่ เป็นผู้รับความรู้	
ในการเผยแพร่ความรู้ ในโครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	
จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	๕๕
อภิปรายผลการวิจัย	๖๖
๕. สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	๖๘
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๖๘
วิธีดำเนินการวิจัย	๖๘
การวิเคราะห์ข้อมูล	๖๘

หน้า

สรุปผลการวิจัย	๖๔
ข้อเสนอแนะ	๗๑
บรรณานุกรม	๗๓
ภาคผนวก	๗๔
ประวัติผู้เขียน	๘๖



ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการตารางประกอบ

ตารางที่	หน้า
๑	ตำแหน่งในปัจจุบันของผู้ตอบแบบสอบถามจากหน่วยงาน ๔๓
๒	ความรู้และประสบการณ์ทางด้านโสตทัศนศึกษา ๔๔
๓	การดำเนินการ เผยแพร่ข่าวสารความรู้ในโครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ของหน่วยงาน ๔๕
๔	แหล่งที่ใช้งบประมาณเพื่อการ เผยแพร่ข่าวสารความรู้ในโครงการ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของหน่วยงาน ๔๖
๕	การแบ่งกลุ่มของประชาชนในการใช้โสตทัศนอุปกรณ์เพื่อการ เผยแพร่ ข่าวสารความรู้ เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ๔๗
๖	การให้บริการหน่วยงานอื่นหรือบุคคลภายนอกขอยืมโสตทัศนอุปกรณ์ เพื่อการ เผยแพร่ข่าวสารความรู้ เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ๔๘
๗	การขอยืมโสตทัศนอุปกรณ์จากหน่วยงานอื่นมาใช้เพื่อการ เผยแพร่ ข่าวสารความรู้ เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ๔๙
๘	การใช้โสตทัศนอุปกรณ์ในการ เผยแพร่ข่าวสารความรู้ เกี่ยวกับการ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของหน่วยงาน ๕๐
๙	ปัญหาในการ ใช้โสตทัศนอุปกรณ์เพื่อการ เผยแพร่ข่าวสารความรู้ เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแต่ละหน่วยงาน ๕๑
๑๐	จำนวนประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม ๕๕
๑๑	อายุของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม ๕๕
๑๒	ระดับการศึกษาของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม ๕๖
๑๓	การรับข่าวสารความรู้ของประชาชน เกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ทั่วไป จากโสตทัศนอุปกรณ์ชนิดต่าง ๆ ๕๗
๑๔	รูปแบบของ เอกสารสิ่งพิมพ์ที่ประชาชนต้องการ ในการรับข่าวสาร ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ๕๘

ตารางที่

หน้า

๑๕	รูปแบบของรายการวิทยุ ที่ประชาชนต้องการในการรับข่าวสารความรู้ เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	๕๙
๑๖	รูปแบบของรายการโทรทัศน์ ที่ประชาชนต้องการในการรับข่าวสาร ความรู้ เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	๖๐
๑๗	รูปแบบของกิจกรรม ที่ประชาชนต้องการในการรับข่าวสารความรู้ เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	๖๑
๑๘	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการใช้ โสตทัศนูปกรณ์ในการเผยแพร่ข่าวสารความรู้ เกี่ยวกับการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม กับการรับข่าวสารความรู้ทั่วไปจากโสตทัศนูปกรณ์ชนิดต่าง ๆ ของประชาชน	๖๓

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการแผนภูมิประกอบ

แผนภูมิที่

หน้า

- ๑ กราฟแสดงการเปรียบเทียบการใช้โสตทัศนูปกรณ์ในการเผยแพร่ข่าวสาร
 ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของหน่วยงานกับการรับข่าวสาร
 ความรู้ทั่วไปจากโสตทัศนูปกรณ์ชนิดต่าง ๆ ของประชาชน ๖๔



ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย